

3. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учебное пособие. Москва : Народное образование, 1998. 256 с.
4. Щербина В. П., Волкова О. В., Романенко О. В. Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури : навчальний посібник. Харків : Основа, 2007. 96 с.

СПЕЦИФІКА ШКІЛЬНОГО ПРОЧИТАННЯ ПАМ'ЯТОК ДАВНЬОГО ПИСЬМЕНСТВА

Скуратко Тетяна Миколаївна

*кандидат філологічних наук, доцент, Тернопільський національний
педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
tanyabidov@gmail.com*

На тлі бурхливого історичного життя України XI – XVIII ст. розвивалася писемна словесна творчість із самобутньою жанровою системою, специфічним набором художніх засобів, яскравими творіннями та літературними іменами. Сучасному читачеві важко збагнути художній код давніх літературних пам'яток. Тому вивчення давньої української літератури в школі є складним епізодом як для вчителів, так і для учнів, адже, як стверджував В. Шевчук, «художнє сприйняття сучасного читача сформоване у зовсім іншому, відмінному від давніх часів історичному й естетичному середовищі» [5, с. 5].

Проблема шкільного вивчення пам'яток давнього письменства представлена у наукових розвідках С. Абрамовича, М. Борецького, В. Мартинюка, О. Ніколенко, А. Пастухової, Л. Куценка, В. Соболя, В. Сулими, Б. Степанишина, В. Шевчука та ін.

Актуальність дослідження зумовлена потребою у розробці нових підходів до шкільного вивчення пам'яток давнього письменства.

Нашою метою є визначення методичних особливостей вивчення давньої української літератури у сучасній школі. Для досягнення мети було виконано такі завдання: здійснити загальний огляд пам'яток давнього письменства в історико-культурній площині; виокремити методичні особливості вивчення давньої української літератури у сучасній школі.

Вважаємо, що вивчення історії української літератури повинно розпочинатися з осмислення його витоків – давнього письменства. «Ми не повинні забувати, – застерігав свого часу І. Франко, – що й перед І. Котляревським у нас було письменство і були писателі, і було духовне життя, були люди, що сьак чи так вибігали думкою поза тісний круг буденних, матеріальних інтересів, сьак чи так шукали якихось ідеалів і доріг до їх досягнення» [3, с. 93]. Надзвичайно важливо, щоб письменство давнини школярі сприймали не лише як передісторію літературного процесу, а, насамперед, як самостійне художнє явище, що знайомить нас із незвичними формами художнього мислення, збагачує духовно. Адже давня українська література розвивалась у своєрідних умовах і має свої особливості, а «відновлення історичної пам'яті, виховання національної самосвідомості, утвердження національної гідності неможливо без наполегливого і систематичного вивчення пам'яток давнини – основного джерела знань про минуле нашого народу» [2, с. 4].

Щоб учні розуміли твори давнього письменства, уміли їх аналізувати, отримували від прочитання естетичне відчуття, потрібно навчити їх глибоко проникати у художню структуру твору. Завданням педагога, за словами В. Шевчука, є навчити школярів «естетично реалізовувати пам'ятки давнього письменства в художньому сприйманні» [4], сформувати у дітей естетичний досвід, навчити глибоко проникати у зміст прочитаного, збагнути поетику тексту, простежити зміни, що відбулися в суспільно-історичному житті від моменту створення давньої пам'ятки до її рецесії читачем. За спостереженнями П. Білоуса, В. Шинкарука «давнє письменство належить до середньовічного типу літератур, а це означає, що воно розвивалося за відмінними від новоєвропейських естетичних систем канонами і правилами, мало свою систему жанрів та специфічний набір художніх засобів. Відтак слід спершу ознайомитися із ключовими поняттями тогочасного літературного життя і в жодному разі не міряти давні твори мірками нової літератури» [1, с. 3]. Вважаємо, що вивчення давніх пам'яток повонно базуватися на естетичному аспекті, апелюванні до художності творів. Важливо, щоб учні сприймали кожен твір давньої української літератури як мистецтво слова. Учитель має в доступній формі подавати учням

інформацію і стимулювати їх до самостійного аналізу та сприйняття. Діти мають інтерпретувати свою точку зору, своє розуміння з приводу певних текстів давнього письменства.

Особливості навчального матеріалу з давньої української літератури, дуже далекого для читачів-підлітків, а також фрагментарний характер тем та ряд понять історико-літературного характеру утруднює роботу вчителя над цим курсом. Щоб навчити школярів сприймати давню українську літературу як самостійне художнє явище, вчителеві потрібно вдаватися до творчих пошуків, застосовувати у роботі нові технології навчання. Так, на нашу думку, результативним буде застосування на уроках з вивчення давніх українських літературних пам'яток таких методів навчання: «мозковий штурм», робота в парах (трійках), дискусія, «навчальна співпраця», «ажурна пилка», парламентські слухання, «дерево рішень», моделювання конкретних ситуацій, метод асоціацій. Доцільним також буде подавати для позакласного читання учням для ознайомлення естетично довершені, художньо наснажені, цікаві твори різних літературних родів та жанрів. Значну увагу також варто приділити роботі над термінологічним апаратом. Вважаємо, що вивчення пам'яток давнього письменства має ґрунтується на засадах інтегративного підходу до навчання. На нашу думку, при опрацюванні давньоукраїнських творів обов'язково потрібно опиратися на цілісний, композиційний, пообразний аналізи. Вивчення пам'яток давньої української літератури можна проводити у формі уроку-конкурсу, уроку-подорожі, уроку-конференції, літературної дегустації, уроку-диспуту. Учням буде цікаво відчувати себе у ролі літературних критиків. Так, висловивши свої думки стосовно прочитаного, вони мають можливість самоствердитися. Важливо, щоб кожен учень відчував свою причетність до високого мистецтва, насолоду від спілкування з ним, потребу замислитися над вчинками героїв.

Отже, специфіка вивчення давньої літератури вимагає нових підходів, нових трактувань і нового розуміння без чорних чи білих плям. На уроках з вивчення пам'яток давнього письменства вчитель має виховувати в учнів любов до минулого українського народу,

формувати національно-патріотичні почуття, високу моральність, духовні потреби, літературні смаки.

Список використаних джерел

1. Білоус П. В., Шинкарук В. Ф. Давня українська література: Практикум. Житомир, 2003. 164 с.
2. Соболев В.О. З глибини віків: Вивчення давньої української літератури в школі : посібник для вчителя. Київ : Зодіак-Еко, 1995. 156 с.
3. Франко І. Апокрифи і легенди з українських рукописів. Львів, 1986. Т. 1. 348 с.
4. Шевчук В. Дорога в тисячу років. Київ : Радянський письменник, 1990. 216 с.
5. Шевчук В. Як би я викладав уроки біблії в середній школі. *Слово і час*. Київ, 1991. № 1. С. 5–15.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОПИСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ РОБОТИ НАД ЗВ'ЯЗНИМИ ВИСЛОВЛЮВАННЯМИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Тесліцька Галина Іллівна

кандидат філологічних наук, асистент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, g.teslitska@chnu.edu.ua

Сучасний розвиток лінгвопедагогіки ставить вимоги до вдосконалення змісту і технологій освіти в Україні, стимулює пошук інноваційних методик навчання. Визначальним положенням Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті є становлення мовленнєво-мовної особистості, яка володіє нормами усного і писемного спілкування, вільно використовує мовні засоби в сферах життя. У цьому аспекті важливим є розвиток правописної компетентності учнів як невід'ємного складника писемного мовлення та загальної культури особистості в цілому [4, с. 19]. Компетентісно орієнтована система навчання правопису передбачає формування й удосконалення правописних умінь і навичок та доведення їх до рівня автоматизму в процесі методично правильної комунікативної діяльності. Формування правописної компетентності передбачає досягнення графічної, орфографічної та пунктуаційної